

Grandbanks schoenerjacht „Zaca a temoana“

Een modern schip in een klassiek gewaad

DOOR
GERRIT VAN BURGELER

„Zaca a te moana“, Polyneesisch voor vrijheid van de zee, is de wel zeer toepasselijke naam voor één van de grootste en mooiste jachten die de laatste jaren in Nederland zijn gebouwd. Bezoekers aan het Scheepvaartmuseum in Amsterdam hebben de laatste maanden van het vorige jaar waarschijnlijk de ogen uitgekeken naar het slanke witte schip, dat daar aan een van de steigers – vlak bij de Oostindische vaarder „Amsterdam“ – lag te pronken.

Wimpellezers hebben het mogelijk al snel herkend, omdat in het maartnummer van vorig jaar al een artikel aan de tewaterlating van het jacht bij scheepswerf De Amstel in Ouderkerk aan de Amstel werd gewijd. De belofte die het toen nog kale casco bood, is onder meer door scheepswerf Kramer in Zaandam, het Scheepstimmerbedrijf HvC in Enkhuizen en de tuigploeg van de Enkhuizer ontwerper Olivier F. van Meer meer dan waargemaakt.

De belangrijkste eisen, die schipper-eigenaar Ed Kastelein bijna twee jaar geleden aan ontwerper Van Meer stelde, waren dat het schip heel mooi en heel snel moest worden. Nu is mooi een subjectief iets, maar er zullen toch niet veel mensen te vinden zijn, die menen dat de schoener op dit punt te kort schiet. Of het schip ook heel snel is, zal de praktijk nog moeten uitwijzen. Ed Kastelein heeft er, gezien de ervaringen bij de proeftocht, alle vertrouwen in. De „Zaca a te moana“ bleek toen bij windkracht vijf à zes en met maar heel weinig zeil bij al meer dan tien knopen te lopen.

Het was aanvankelijk de bedoeling dat de schoener „Zaca“ zou gaan heten, naar het Amerikaanse jacht dat onder meer eigendom is ge-

De „Zaca a te moana“ op proefvaart met alle zeilen bij. Foto Theo Kampa.

weest van de befaamde Amerikaanse filmster Errol Flynn. Die „Zaca“ is gebouwd volgens de lijnen van de Grand Banks schoeners, uiterst zeevaardige schepen, waarmee Amerikaanse en Canadese vissers maanden lang van huis waren om in het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan op kabeljauw te vissen.

Kastelein ontdekte de ontakelde en vervallen „Zaca“ jaren geleden in Villefranche, aan de Franse Middellandse-Zeekust. Hij overwoog het houten schip aanvankelijk te restaureren maar dat leek bij een nadere inspectie een wel heel ingrijpende en dus kostbare klus te zullen worden. Maar de fraaie lij-

Foto Theo Kampa.

nen van de „Zaca“ lieten hem niet los en zo rijpte het idee een dergelijk schip dan maar nieuw te laten bouwen. De wat langere naam „Zaca a te moana“ werd gekozen omdat het er inmiddels naar uitziet dat de oorspronkelijke „Zaca“ toch ook weer in de vaart zal komen. De steenrijke Italiaanse projectontwikkelaar Enno, hij bezit half Monaco, heeft namelijk aangekondigd dat hij de schoener in haar oude glorie gaat herstellen. Kastelein „breide“ het aanhangsel aan de naam omdat hij het niet leuk zou vinden dat straks over de oude en de nieuwe „Zaca“ wordt gesproken.

De nieuwe schoener is, geheel in

overeenstemming met de Nederlandse traditie, van staal gebouwd. Het schip werd met haar lengte van bijna 44 meter over alles ook een halve meter langer dan de oude „Zaca“ (daar gaan we al). Heeft het schip uiterlijk de lijnen van een Grand Banks schoener, inwendig vertoont het geen enkele overeenkomst met de Spartaans ingerichte schepen, die tot diep in deze eeuw op de banken voor de kust van New Foundland opereerden. Ook het toekomstig vaargebied van de schoener, de Middellandse Zee, verschilt trouwens sterk van de koude wateren bij de

Schipper-eigenaar Ed Kastelein met op de achtergrond de schoenermast. Foto G.J. van Burgeler.

Grote Banken. Niet voor niets gaven de vissers uit Gloucester, in de Amerikaanse staat Massachusetts, hun Canadese collega's uit de havens langs de kust van Nova Scotia de spottende bijnaam „Bluenoses“. De Canadezen beschouwden dat overigens als een geuzennaam en ze haalden royaal hun gram door in de vooroorlogse jaren met de schoener „Bluenose“ keer op keer de jaarlijkse zeilwedstrijden tegen hun Amerikaanse concurrenten te winnen. De „Bluenose“ werd daardoor, naast het blad van de Canadese esdoorn, het „maple leaf“, een nationaal symbool. Het schip werd op Canadese munten en postzegels afgebeeld en in 1963 werd er zelfs een fraaie replica van gebouwd. De oorspronkelijke „Bluenose“ was namelijk in 1946

in het Caribisch gebied op een rif gelopen en vergaan.

Het harde leven aan boord van de visserijschoeners van de Grote Banken wordt aardig beschreven in het bekende boek „Captain Courageous“ van de Engelse schrijver Rudyard Kipling. Van dit boek is ooit ook een zwart-witfilm gemaakt, waarin goed te zien is hoe fraai en hoe snel de Grand Banks schoeners waren.

De schoener van Ed Kastelein biedt accommodatie voor acht (zeer veel) betalende gasten en een bemanning van vijf koppen. De aftimmering van Canadese esdoorn (maple) geeft een ruime en lichte indruk. Het interieur is bijzonder verzorgd en stijlvol. Nieuwe rijken, die prijs stellen op gouden kranen en andere protserigheden, komen hier zeker niet aan hun trekken.

Het met teak belegde dek is ruim en wordt niet ontsierd door hoge opbouwen; het dekhuis met salon en kombuis komt amper boven de verschansing uit en datzelfde geldt voor koekoeken en de toegang tot het vooronder.

Boven het dek rijzen twee masten waarvan de hoogste met de steng mee tot bijna 40 meter boven het wateroppervlak reikt.

Deze masten en de gieken, de giek van het grootzeil is maar liefst 18 meter lang, werden uit Oregon pine verlijmd door Ton Vreeken en Bart Vermeer uit Rotterdam. Zeilmakerij De Vries uit Lemmer leverde voor 800 vierkante meter aan zeil. Daarvan beslaat het grootzeil alleen al 260 vierkante meter!

Als de wind uitblijft kan Kastelein altijd nog een beroep doen op een 300 pk, zescilinder Rolls Royce diesel. Maar wie de schipper van de „Zaca a te moana“ een beetje kent, weet dat die pas aan de beurt komt als het echt niet anders kan. Nog enkele gegevens over de „Zaca a te moana“:

lengte inclusief boegspriet: 43,80 m
lengte over dek: 36,80 m
lengte op de waterlijn: 27,10 m
breedte: 7,20 m
diepgang: 4,30 m